

Informasjon om

Skjøtsel av styvingstre

Tilskott til regionale miljøtiltak i jordbruket i
Aust-Agder og Vest-Agder **2013-2018**

Informasjon om skjøtsel av styvingstre

Styvinga skal utførast i samsvar med tradisjonell og god skjøtsel, sjå rettleiinga. Etter utført styving skal avkappa greiner ryddast vekk, og styvingstreet skal framstå som eit velstelt og godt skjøtta element i kulturlandskapet.

Generell rettleiing (gjelder styving av alle artar)

- Kappstaden på treet må vera godt over beitehøgde til husdyr det vil seia om lag 2,5-3 meter over marka.
- Styving skal gjennomførast om lag kvart 5. år avhengig av treslag og tilvekst.
- Unngå for store kappflater, men skråskjer slik at regnvatn kan renne av kappflatene.
- Greinene skal kappast om lag 3-5 cm utanfor førre kappflate (sist styving)
- Dersom lauvet skal nyttast til for, bør styvinga utførast når forverdien på lauvet er høgst, det vil seia kring Jonsok og utover sommaren.
- Dersom lauvet ikkje skal nyttast til for, vil det med tanke på praktisk utføring lønne seg å styva treet i bladlaus tilstand (frå seinhaustes og fram mot mars-april)
- Ver varsam med å restaurere gamle bjørk- og seljestuvar. Trea må i så fall kappast tilbake over fleire år.

Spesiell rettleiing for ulike treslag

(Rogn og lind skal styvast liknande ask og alm, eik skal styvast liknande bjørk)

Ask

Asken toler vanlegvis kraftig attendeskjering. Ved etablering av nye styvingstre: kapp bort sidegreinene og utvikl ein hovudstamme. Dette kan gjerast etter nokre få leveår. Asken dannar mange greinskot etter avskjering, og hovudstamma toler å bli kappast tvert av. Kapp av toppen når treet er kring 4-5 meter høgt. Dersom treet er gammalt med kraftige greiner etter sist styving, kan ein restaurere treet over 2-3 år ved å skjera greinene gradvis av. Askstuvn utviklast som ein kraftig hovudstamme med krans av yngre greiner.

ein slik at det utvikla seg ein hovudstamme etterkvart med fleire større sidegreiner. Trea fekk såleis fleire "etasjar". Og kunne bli høge. Ved utvikling av treet er det viktig at ein etablerer ei form med hovudgreiner og sidegreiner som dannar ulike nivå i almetreet.

Bjørk

Bjørka toler berre svak/ moderat styving. Unge tre kan formast til styvingstre når dei er om lag 4-5 meter høge. Ein kappar då hovudstammen først

Alm

Almen toler hard styving, i alle fall i ung alder. Ved etablering av nye styvingstre kapp bort sidegreinene og utvikl ein hovudstamme. Dette kan gjerast etter nokre få leveår. Når treet er 7-8 år kan ein styra utviklinga av greinene og avgjera kva greiner ein skal forma som hovudgreiner. Dersom treet er gammalt med kraftige greiner etter sist styving, kan ein restaurere treet over 2-3 år ved å skjera greinene gradvis av. Almen dannar fleire greinskot ved kappstaden. Tradisjonelt styva

og let sidegreinene utvikla seg. Styving av bjørk må utførast innan mars på grunn av tidleg og kraftig sevjeoppgang. Tradisjonelt styva ein slik at ein stimulerte ei stadig utvikling av sidegreinene, og treet fekk då etterkvart ein "kandelaberform" av gamle, tjukkare greiner og ein sekundær greinkrans av unge friskare greiner. Ved utvikling av nye styvingstre er det vitig å etablere ei form med hovudgreiner som dannar ein greinkrans i bjørka. Det er viktig å setja att livkvistar og ikkje skjera greinene kraftig attende. Ein må ikkje hogga ut meir enn vel halvparten av dei friske greinene. Gamle bjørkestuvar har ein tendens til å stimulera vekst av ein hovudstamme med nedbygging av sidegreiner og får såleis ei slankare form. Ein skal vera varsam med å restaurere gamle bjørkestuvar.

Selje

Selja toler moderat/ kraftig styving som ung, men ho toler berre svak styving med alderen. Unge tre kan formast til styvingstre når dei er 3-4 meter høge. Ein kappar då av hovudstammen og let sidegreinene utvikla seg. Ein må setja att livkvistar og utføra ein skjøtsel som liknar skjøtselen som omtala for bjørka. Selje veks med parvise årsskot slik at styvingstreet eter kvart vert noko fleirstamma med "gaffelgreining". Selja blir tradisjonelt styva på tre måtar: 1) forming av mannshøge "snellskogar". Desse buskasforma seljene vart lauva ofte, gjerne anna kvart år. 2)

Kapping av selje i ung alder til låge styvingstre med ein hovudstamme (likna små askestuvar). 3) Forming av høgare styvingstre. Ein skal vera varsam med å restaurere gamle seljestuvar.

Tekst: Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og Leif Hauge, Høgskulen i Sogn og Fjordane

Bilde: Leif Hauge, HISF

Forslag til skjøtelsesplan

- Teikn inn på kart kor styvingstrea er
- Gi opp kva slag og tal styvingstre som skal skjøttast
- Vidare kor ofte trea skal styvast og kort om korleis styvinga skal gjennomførast